

عفو بین‌الملل

اطلاعیه‌ی مطبوعاتی

۲۵ دی ۱۳۹۸

نیروهای امنیتی با استفاده از ابزار غیرقانونی ده‌ها معترض را زخمی کرده‌اند

تصاویر ویدئویی، عکس‌ها و اظهارات قربانیان و شاهدان عینی که سازمان عفو بین‌الملل به دست آورده و سندیت آن‌ها را مورد تأیید قرار داده نشان می‌دهد که نیروهای امنیتی ایران در جریان تجمعات اعتراضی مسالمت‌آمیزی که به دنبال اقرار مسئولان به سرنگون‌سازی تصادفی هواپیمای مسافربری اوکراینی در ۱۸ دی ماه در نقطه مختلف کشور شکل گرفت، علیه معترضان ابزار غیرقانونی به کار گرفته‌اند.

بر اساس این شواهد، در روزهای ۲۱ و ۲۲ دی ماه، نیروهای امنیتی با استفاده از تفنگ‌های بادی، بدن و سر معترضان مسالمت‌آمیز را با ساچمه‌های نوک‌تیز هدف قرار داده و موجب خون‌ریزی و جراحت‌های دردناکی شده‌اند. نیروهای امنیتی همچنین برای متفرق کردن معترضان به شلیک گلوله‌های پلاستیکی و گاز اشک‌آور اقدام کرده‌اند، با باتوم و مشت‌ولگد به ضرب‌وشتم معترضان پرداخته‌اند، با اسپری فلفل به آن‌ها حمله‌ور شده و به طور فراقانونی و خودسرانه بسیاری را دستگیر و بازداشت کرده‌اند.

فیلیپ لوتر، مدیر بخش پژوهش‌ها و امور حقوقی خاورمیانه و شمال آفریقای عفو بین‌الملل، می‌گوید: «منزجر کننده است که نیروهای امنیتی ایران تجمع مردم برای سوگواری و اعتراض مسالمت‌آمیز و درخواست اجرای عدالت در حق ۱۷۶ مسافر هواپیمای سرنگون شده و همین‌طور ابزار خشم نسبت به پرده‌پوشی اولیه مقامات را با توسل به خشونت سرکوب می‌کنند.»

به گفته‌ی او، «خشونت‌ورزی‌های ثبت‌شده‌ی نیروهای امنیتی در جریان تظاهرات‌های اخیر و توسل غیرقانونی مقام‌های ایرانی به قوه قهریه بخشی از روالی است که از دیرباز برقرار بوده است.»

توسل غیرقانونی به قوه قهریه

عکس‌ها و اظهارات قربانیان و شاهدان عینی حاکی از آن است که نیروهای امنیتی گلوله‌های ساچمه‌ای نوک‌تیز به سمت معترضان شلیک کرده‌اند و موجب خون‌ریزی و جراحت‌های دردناکی شده‌اند که مداوای آن مستلزم عمل جراحی برای بیرون آوردن ساچمه‌ها است. این‌گونه ساچمه‌ها برای شکار پرندگان و حیوانات کوچک جثه به کار می‌رود و کاربرد آن‌ها در برخورد با تجمعات تحت هیچ شرایطی قابل توجیه نیست. عکس‌هایی که عفو بین‌الملل مورد بررسی قرار داده به علاوه معترضان مجروحی را نشان می‌دهد که جراحت‌هایشان نشان‌دهنده‌ی اصابت گلوله‌های لاستیکی است.

واحد تایید دیجیتال عفو بین الملل همچنین سندیت ده‌ها ویدیوها را تایید کرده است که نشان می‌دهند نیروهای امنیتی به داخل تجمعات معترضان گاز اشک‌آور شلیک کرده‌اند.

نیروهایی که برای سرکوب معترضان به کار گرفته شدند شامل یگان ویژه نیروی انتظامی، شبه‌نظامیان بسیجی و مأموران لباس شخصی بوده‌اند.

یکی از ویدئوهایی که سندیت آن به تأیید عفو بین الملل رسیده دو زن را نشان می‌دهد که در تهران مجروح شده و روی زمین افتاده‌اند. در ویدئوی دیگری که در نزدیکی همان محل ضبط شده، زنی دیده می‌شود که در حالی که خون زیادی دورش جمع شده، روی زمین افتاده و از درد فریاد می‌کشد. در ویدئوها صدای کسانی که برای کمک آمده‌اند شنیده می‌شود که می‌گویند این افراد مورد اصابت گلوله قرار گرفته‌اند. عفو بین الملل نتوانسته است مشخص کند که اصابت چه نوع گلوله‌ای به جراحات‌های مشهود در ویدئوها منجر شده است.

در یک ویدئوی دیگر، مردی دیده می‌شود که از جراحی سرش خون می‌ریزد. دو عکس رادیولوژی که در اختیار عفو بین الملل قرار گرفته آشکارا نشان می‌دهد که ساچمه‌های نوک‌تیز در زانوی یک معترض و در پاشنه‌ی یک معترض دیگر فرو رفته است.

عفو بین الملل همچنین تصاویری را تأیید کرده است که نیروهای امنیتی حامل تفنگ‌های شات‌گان را نشان می‌دهد، اما مشخص نیست که این سلاح‌ها حاوی چه نوع گلوله‌ای بوده‌اند.

این سازمان پیغام‌هایی از طرف چندین نفر از معترضان مجروح، حاوی تصاویر از جراحات‌هایشان دریافت کرده است؛ این افراد گفته‌اند که از ترس دستگیری، برای مداوا به بیمارستان مراجعه نکرده‌اند.

نیروهای اطلاعاتی و امنیتی همچنان حضور چشمگیری در برخی از بیمارستان‌ها دارند و بیم آن می‌رود که در تدارک دستگیری مجروحان بستری شده باشند. عفو بین الملل همچنین اطلاعاتی به دست آورده است حاکی از آن که نیروهای امنیتی در صدد انتقال برخی از معترضان مجروح به بیمارستان‌های ارتش بوده‌اند. برخی از درمانگاه‌ها و بیمارستان‌ها در تهران از پذیرش مجروحان خودداری کرده و به آن‌ها گفته‌اند که اگر نیروهای اطلاعاتی و امنیتی از حضور آن‌ها در جمع معترضان باخبر شوند، دستگیرشان می‌کنند.

مردی از اهالی محله‌ی معالی‌آباد شیراز در استان فارس، که به گفته‌ی خود در ۲۲ دی ماه برای روشن کردن شمع و ابراز همبستگی با قربانیان سقوط هواپیما رفته بود، گفته است که تعداد نیروهای امنیتی از تعداد شرکت‌کنندگان در مراسم بیشتر بوده و جو «وحشت و ارعابی» به وجود آورده بودند تا مردم بترسند و متفرق شوند.

او می‌گوید: «مأمورها فحاشی می‌کردند، به مردم حمله‌ور می‌شدند و با باتوم به سرتاپای همه می‌زدند، حتی اگر کسی در حال رد شدن در پیاده‌رو بود. پیر و جوان و زن و بچه برایشان فرقی نداشت. همه را می‌زدند. اصلاً ما را مثل یک انسان نمی‌دیدند.» به گفته‌ی او، نیروهای امنیتی گاز اشک‌آور نیز

به سمت جمعیت شلیک کرده‌اند. این شاهد عینی مجروح شده بوده اما از ترس دستگیری، برای مداوا به بیمارستان مراجعه نکرده است.

یک شاهد عینی دیگر، مهسا از تهران، شرح داده است که چگونه نیروهای امنیتی با پرتاب گاز اشک‌آور به سالن ورودی یک ایستگاه مترو تلاش کرده‌اند تا مانع از خروج مردم و پیوستن آن‌ها به اعتراضات شوند.

او می‌گوید: «به شدت گاز اشک‌آور می‌زدند ... این قدر فشار روانی و استرس زیاد بود که من اول متوجه نشدم که دارم تیر می‌خورم ... یگان ویژه با گلوله‌های ساچمه‌ای مردم را می‌زد. چند جای کاپشن من سوراخ شده و قسمت‌هایی از بدن‌ام کبود شده ... خیابان‌ها پر از لباس شخصی‌های اسلحه به دست بود که تیر هوایی می‌زدند و حتی تهدید به شلیک می‌کردند ... داشتم از اعتراضات فیلم می‌گرفتم که یک مأمور را به سمت من فرستادند و من داشتم حرکت می‌کردم که بروم و دست‌شان به من نرسد که به پای من یک تیر ساچمه‌ای زدند ... درد شدیدی دارم.»

مهسا همچنین گفته است که مقام‌ها و مسئولان پزشکان را تهدیده کرده‌اند و سه مرکز درمانی و حتی یک کلینیک دامپزشکی از ارائه‌ی کمک‌های درمانی به او خودداری کرده‌اند. ۲۴ دی ماه، یکی از پزشکان در بیمارستانی در تهران به او اطلاع داد که باید بلافاصله بیمارستان را ترک کند چون اگر مأموران حراست متوجه شوند که او از معترضان بوده دستگیرش می‌کنند.

او می‌گوید: «الان شرایط ما در ایران از مرگ هم دردناک‌تر است. دارند ما را ذره ذره می‌کشند و زجرکش می‌کنند.»

در چندین ویدئو که در ایستگاه متروی شادمان در تهران ضبط شده صدای مردم شنیده می‌شود که می‌گویند نیروهای امنیتی گاز اشک‌آور به داخل ایستگاه شلیک کرده‌اند. کپسول‌های گاز اشک‌آور مسیر مشخصی را دنبال نمی‌کنند و می‌توانند به لطمات جدی و حتی مرگ منجر شوند، به ویژه زمانی که در فضای بسته شلیک شوند. استفاده از گاز اشک‌آور تنها در واکنش هدفمند به انواع مشخصی از خشونت جایز است و هرگز نباید برای متفرق کردن شرکت‌کنندگان در اعتراضات مسالمت‌آمیز از آن‌ها استفاده شود. همچنین، هرگز نباید در محیط بسته گاز اشک‌آور شلیک کرد.

بسیاری از برخوردهای مأموران امنیتی در جریان اعتراضات اخیر ناقض اصل ممنوعیت شکنجه و سایر رفتارهای بیرحمانه، غیرانسانی و ترذیلی است.

دستگیری‌های خودسرانه

انبوهی از معترضان، از جمله دانشجویان، در شهرهایی که شاهد اعتراضات بوده‌اند دستگیر شده‌اند، از جمله اهواز، اصفهان، آمل، بابل، بندر عباس، تبریز، تهران، زنجان، سنندج، شیراز، کرمانشاه و مشهد.

عفو بین‌الملل اطلاعاتی دریافت کرده است حاکی از آن که دست کم در دو شهر آمل و تهران، مقام‌ها و مسئولان از اطلاع‌رسانی به خانواده‌های بازداشت‌شدگان در مورد سرنوشت و محل نگه‌داری آن‌ها امتناع کرده‌اند. این اقدام در چارچوب قوانین بین‌المللی، معادل ارتکاب جرم «ناپدیدسازی قهری» است.

عفو بین‌الملل همچنین گزارش‌هایی حاوی اتهامات تکان‌دهنده در خصوص ارتکاب خشونت جنسی، دست کم در مورد یک زن، دریافت کرده است؛ این زن توسط مأموران امنیتی لباس شخصی دستگیر شده و چندین ساعت در یک پاسگاه نیروی انتظامی در بازداشت به سر برده بود. به گفته‌ی یک منبع مطلع، این زن را در مدت بازداشت‌اش به اتاقی برده بودند که در آن‌جا یک مأمور امنیتی او را وارد به رابطه‌ی جنسی دهانی کرده و تلاش کرده به او تجاوز کند.

فیلیپ لوتر می‌گوید: «نیروهای امنیتی ایران یک بار دیگر در اقدامی غیرقانونی و با توسل به تاکتیک‌های وحشیانه به حق مردم ایران برای آزادی بیان و تجمع مسالمت‌آمیز تعدی کرده‌اند.»

به گفته‌ی او، «مقام‌ها و مسئولان ایران باید بی‌درنگ به سرکوبگری خاتمه دهند، نیروهای امنیتی را موظف به رعایت حداکثر خویشتن‌داری در استفاده از قوه‌ی قهریه نمایند و به حق معترضان برای آزادی بیان و تجمع مسالمت‌آمیز احترام بگذارند. بازداشت‌شدگان باید از شکنجه و سایر بدرفتاری‌ها مصون بمانند و همه‌ی کسانی که خودسرانه بازداشت شده‌اند باید آزاد شوند.»

پیشینه

اعتراضات جاری از روز ۲۱ دی ماه و به دنبال آن آغاز شد که مقام‌ها و مسئولان ایرانی، بعد از سه روز انکار و در حالی که ابتدا نقص فنی را علت سقوط هواپیمای اوکراینی اعلام کرده بودند، به سرنگون‌سازی «غیرعمدی» آن اقرار کردند. اعتراضات به سرعت و به گونه‌ای گسترش یافت که به سر دادن شعارهای ضدحکومتی و درخواست تغییرات اساسی در نظام سیاسی کشور، برگزاری رفراندوم و پایان یافتن نظام جمهوری اسلامی منجر شد.

اعتراضات اخیر در پی [سرکوب‌های خونین آبان ماه](#) شکل گرفته است که در جریان آن نیروهای امنیتی، در فاصله‌ی ۲۴ تا ۲۷ آبان ماه، با استفاده‌ی مرگبار از قوه‌ی قهریه بیش از ۳۰۰ نفر از معترضان را کشته و هزاران نفر را بازداشت کردند. عفو بین‌الملل از کشورهای عضو «شورای حقوق بشر سازمان ملل» درخواست کرده است تا با برگزاری نشست ویژه‌ای در مورد ایران، در راستای کسب اطمینان از پاسخ‌گویی، مأموریت ویژه‌ای را برای تحقیق و تفحص در مورد کشتار معترضان، موج هولناک دستگیری‌ها، ناپدیدسازی‌های قهری و شکنجه‌ی بازداشت‌شدگان به تصویب برسانند.

